

Гандзілевська Галина Борисівна
Національний університет «Острозька академія»,
кафедра психології та педагогіки
м. Острог

РОЛЬ ЛІДЕРІВ ЛІТЕРАТУРНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ДРУГОЇ ТА ТРЕТЬОЇ ХВИЛІ ЕМІГРАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ АКМЕОЛОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

Проблема реалізації життєвого потенціалу українських емігрантів у акмеперіоді загострюється у зв'язку з активними міграційними процесами сьогодення. Особливого значення у такому контексті набуває акмеологічне середовище, що стимулює прагнення до успіху, вершин творчості, високих результатів діяльності кожного [3]. Ефективними в цьому контексті є мистецькі об'єднання, адже вони узагальнюють ресурси будь-якої акмеологічно спроможної організації, зокрема партнерство, взаємодію зацікавлених суб'єктів, координацію зусиль. Для моделювання акмеологічного середовища, стратегій успішної соціокультурної адаптації мігрантів, створення програм психолого-акмеологічного супроводу, вагоме значення має вивчення історичного досвіду, зокрема діяльності лідерів літературних об'єднань другої та третьої хвилі еміграції, який репрезентує стратегії пристосування до навколишнього середовища, умови формування акмеологічного простору. Розуміння конструктивних й деструктивних чинників цього процесу може націлити психологів на нові дослідження в напрямку акмеологізації представників зовнішньої й внутрішньої міграції та надання їм ефективної психолого-акмеологічної допомоги.

Досліджуючи літературні об'єднання другої та третьої хвилі еміграції у вимірі акмеологічного простору українських письменників-емігрантів [2], з'ясовано, що об'єднання трансливали цілі та завдання існування на еміграції, формували мотивацію до успіху шляхом конструювання акмеологічного простору засобом збереження національної ідентичності та психологічної підтримки. Акмеологічною умовою, що створювали літературні об'єднання, виділено оптимізацію саморозвитку їхніх учасників, самовдосконалення та самопрезентацію, чинником – видавничу діяльність. Так, серед перших літературних об'єднань слід виділити діяльність «Женевського гуртка», який очолював М. Драгоманов. Серед основних результатів діяльності його учасників є журнал «Громада», що мав неабияке значення у інформаційній та емоційній підтримці читачів, про що засвідчив І. Франко у своїй промові на ювілей лідера цього гуртка М. Драгоманова [6]. Конструктивним у плані психологічної підтримки можна виділити й літературну пражку школи, фундаторами якої вважаються Ю. Дараган, Є. Маланюк, Л. Мосендз. І хоч вона не вирізняється формальним лідером та організаційною структурою, це явище дозволило виокремити певні ідеї щодо умов формування акмеологічного простору, які знайшли своє продовження в таких літературних об'єднаннях, як «Тапк» і «Ми». Лідерами організації «Тапк» вважаються Ю. Липа та Є. Маланюк, переконання яких співпадає у тому, що єдність і співпраця на еміграції мотивує та стимулює творчу самореалізацію емігрантів. Для цього Ю. Липа пропонує видавати збірник «Тапк», який має реалізувати основне завдання групи – збереження національного мистецтва, оптимізація та збереження національної ідентичності українців, зміну орієнтирів деструктивної, застарілої життєвої програми емігрантів на присвоєння нових цінностей – любові до себе, свого життя. Підтримує такі ідеї й співзасновник цієї організації Є. Маланюк. На його думку, виконання функції літературної організації – «духовної чинності народу» [4, с. 5–7] – блокують «самотність, цілковита одірваність мистця од мистця, неналагодженість видавничого апарату, брак масового споживача мистецької продукції, брак мистецької атмосфери». Співлідер групи формулює для себе завдання: «впливати, стимулювати і керувати цим процесом», – які об'єднує в одну ціль – бути «духовним штабом національного руху» [4, с. 5–7]. Засобами цього процесу Є. Маланюк вбачає у тісному зв'язку з Україною, реалізацією свого покликання – готовності взяти відповідальність за розвиток нації, про що і свідчить його поема «Посланіє»: *Як в нації*

вождя нема / Тоді вожді її поети [5]. Отже, установки організації «Тапк» формували стратегію інтеграції, яка у процесі акультурації передбачає ідентифікацію себе як зі старою, так і з новою культурами. Акмеологічними умовами організації є міжособові зв'язки, творча автономія, протидія нав'язуванню чужих інтересів, віра в ідею, визначеність у своєму покликанні, патріотизм, мотивація на зміни, видавнича діяльність.

Подібні принципи, функції та завдання літературних об'єднань можна простежити в організаціях наступної хвилі українських емігрантів, спричиненої Другою світовою війною, зокрема діяльності мистецького українського руху (МУРу), лідером якого був Улас Самчук, та літературного об'єднання українських письменників Північної Америки «Слова», де спочатку головою управи був Г. Костюк, а пізніше О. Тарнавський, Л. Палій та ін.. «Слово» було ідейним наслідуванням Мистецького українського руху, «спадкоємцем» творчих та організаційних його принципів [7], тому діяльність об'єднання мала на меті подібні завдання, зокрема збереження колективної етнонаціональної ідентичності. Було прослідковано, що свідомий намір зберегти національну ідентичність, послугуючись духовно-моральними принципами, поряд з інтеграцією в європейський простір, створили акмеологічні умови для оптимальної самореалізації українських емігрантів цього періоду. Відмітимо й те, що свобода у творчості, психологічний зв'язок із рідним, віра в повернення, намір синтезувати досвід двох культур, зорієнтованість та відкритість до нового є акмеологічним ресурсом й представників «Нью-йоркської групи» (НЙГ). Саме це дозволили нью-йоркцям не піддатися домінуванню почуттів ностальгії, відчуження та реалізувати свій творчий потенціал.

Будучи членом об'єднання українських письменників «Слово», лідер його австралійської філії Д. Нитченко підтримував принципи та ідеї цього об'єднання, про що свідчать випуски альманаху «Новий обрій», який, окрім інформаційної підтримки щодо життя українців в Австралії, надавав можливість ознайомитись і з творчими здобутками, зокрема літературними творами українських авторів. Альманах вважається одним із результатів діяльності Літературно-мистецького клубу імені В. Симоненка, заснованого в Мельбурні в 1954 році журналістом І. Дурбаком, який із 1967 року очолює Д. Нитченко. Окрім видавництва, діяльність клубу була спрямована на організацію різних творчих проєктів, що є завданням і сьогодишньої Української Мистецької спілки Австралії, якою керує О. Стефин. З особистого листування з лідером цього об'єднання (2017 р.) вдалось дізнатись, що ідеї Д. Нитченка було відновлено після Майдану в 2014 році, коли українці Австралії відчули потребу у згуртуванні.

Таким чином, провідні літературні об'єднання другої та третьої хвиль еміграції, як форма духовного єднання, збереження культурного сценарію, психологічної підтримки створювали акмеологічний простір для її учасників. що свідчить про вагомість відновлення подібних об'єднань для акмеологізації сучасних представників творчої еміграції. Акмеологічними проявами учасників літературних об'єднань другої та третьої хвиль еміграції виділено намір синтезувати досвід двох культур, ознайомлення навколишнього світу з українською проблематикою, слідування своєму покликанню. Засобом акмеологізації українських письменників на еміграції виділено видавничо-просвітницьку діяльність, чинниками – упевненість у важливості своєї справи, віру в ідею, любов та самопожертва на благо України. Досліджено, що моделювання акмеологічного простору, який традиційно включає просторовий та технологічний компоненти, залежить від лідера. Акме-ціль лідерів літературних об'єднань (Юрія Липи, Євгена Маланюка, Уласа Самчука, Григорія Костюка, Дмитра Нитченка) прослідковано у контексті духовно-національного наставництва українських емігрантів. Засобами цього процесу виділено готовність лідера взяти на себе відповідальність, патріотично зорієнтована життєва позиція, відданість інтелектуальній ідеї й національному обов'язку та низка компетентностей, серед яких виокремлено культурну – здатність функціонувати й ефективно управляти в культурно різних умовах [1]. З'ясовано, що довіра до лідера, ідентифікація з ним, сприяли творчій самореалізації та акмеологізації учасників літературних об'єднань.

Література:

1. Ang S., Dyne L. Handbook of cultural intelligence : theory, measurement and application. Armonk, New York, 2008. P. 3.
2. Гандзілевська Г. Б. Життєві сценарії українських емігрантів (психолого-акмеологічний дискурс): монографія. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2018. 484 с.
3. Дубасенюк О. А. Передумови розвитку акмеологічного середовища *Акмеологія – наука XXI століття : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф.* / за заг. ред. В. О. Огнев'юка. К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. С. 23 – 27
4. Маланюк Е. Група «Тапк». *Статті про Тапк*. Варшава, 1929. С. 5–325.
5. Маланюк Є. Посланіє. *Лицарі духу. (Українські письменники-націоналісти – «вісниківці»* / О. Баган, З. Гузар, Б. Червак. Дрогобич, 1996. С. 179–194.
6. Початок публікації промови І. Франка на ювілеї М. П. Драгоманова, надрукованої в журналі «Народ» (1895 р.). *Зібрання творів* : у 50 т. / Франко І. Київ : Наукова думка, 1986. Т. 46, кн. 2. С. 96–97.
7. Скорина Л. Література та літературознавство української діаспори : курс лекцій. Вид.2-ге, доповн. Черкаси : Брама–Україна, 2005. 384 с.